

גיליון מיוחד של כתב העת "במעגלי החינוך" לציון 100 שנה לחינוך ולדורך

בשנת 1919, בעיר שטוטגרט בגרמניה, לאחר ארבע שנים אימות של "המלחמה הגדולה" ובשעת משבר ומחסור, נוסד בית ספר ולדורך הראשון. תחילה היה זה בית ספר לילדי פועלים שהועסקו במפעל לסיגריות בשם "ולדורך אסטוריה". בעל המפעל, אמיל מולט, פנה כמה חודשים קודם לכן לרודולף שטיינר בבקשה להקים ולנהל מוסד חינוכי עבור ילדי הפועלים. שטיינר, פילוסוף, איש רוח ומורה רוחני, שהקים עוד קודם את התנועה האנתרופוסופית – תנועה רוחנית בעלת צביון אוניברסלי, ששאפה להחיות את חיי הרוח, התרבות והמעשה בדחפים רוחניים – קיבל בברכה את הפנייה וניהל במשך חמש שנים, עד למותו, את בית הספר.

כבר בימי חייו של שטיינר הוקמו בתי ספר נוספים בגרמניה, בהולנד, בשווייץ ובאנגליה. בשנות ה-20 וה-30 נוספו עליהם בתי ספר בארה"ב ובעוד ארצות באירופה. התחלות צנועות אלה דוכאו עם עליית השלטון הנאצי בגרמניה והשתלטותו על מרבית שטחה של אירופה. לאחר המלחמה החלו לקום בתי ספר ולדורך הן בגרמניה עצמה והן בארצות רבות נוספות באירופה וברחבי העולם. כיום ישנם למעלה מ-1200 בתי ספר ולדורך בכל רחבי העולם, אלפי גני ילדים, עשרות מוסדות להכשרת מורים ומאות אלפי בוגרים שעברו "על בשרם" דרך חינוכית זו.

בישראל החל חינוך ולדורך את דרכו עם הקמת גני ילדים בירושלים ובהרדוף באמצע שנות ה-80 של המאה שעברה. גנים אלה הפכו לבתי ספר ואליהם נוספו רבים אחרים. כיום פועלים בישראל יותר ממאה גני ילדים ברוח חינוך ולדורך, כ-32 בתי ספר יסודיים, עשרה תיכונים ושבע הכשרות מורים, מתוכן שתיים, במכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין ובמכללה האקדמית אורנים, משלבות לימודי חינוך ולדורך עם תואר ראשון ותעודת הוראה.

צעד נוסף וחשוב שנעשה בשנים האחרונות הוא ההכרה של משרד החינוך בזרם חינוך ולדורך כזרם לגיטימי ומוכר במסגרת החינוך הממלכתי והפיכת מרבית בתי הספר וחלק מהגנים למוסדות ממלכתיים, מוכרים ורשמיים.

חינוך ולדורך מבקש להוות אלטרנטיבה חינוכית השואפת ללוות את דרכם ההתפתחותית של הילדים מתוך התחשבות, סבלנות, כבוד והתייחסות לגרעין הפנימי, המקורי והייחודי בכל ילדה וילד. תהליכי הלימוד נותנים מקום מרכזי לאומנות ויצירה, לעשייה, לעבודות יד ולעמלנות כמו גם לשהייה והכרת הטבע.

המאמרים בגליון זה של כתב העת מנסים להביא תמונה רחבה, מגוונת ורב-פנית של ההוויה החינוכית של עולם חינוך ולדורך בארץ. בחלקו הראשון של הגליון מופיעים מאמרים אקדמיים אודות חינוך ולדורך ואילו בחלק השני של הגליון מאמרים שנכתבו על ידי מורים ומנהלים בחינוך ולדורך ומייצגים את העשייה החינוכית ואת הדילמות החינוכיות והניהוליות במסגרות של חינוך ולדורך.

אנו מודים מקרב לב למכללה אקדמית ע"ש דוד ילין שנתנה לנו את האפשרות להציג טפח מעולם המחשבה והעשייה של חינוך ולדורך בישראל וכן לכל השותפים להוצאתו לאור: מחברי המאמרים, השופטים, עורכת הלשון גב' עליזה אשד והמתקנה לרפוס גב' יהודית הלל. מקווים שתהנו ותשכילו מהקריאה.

ד"ר גלעד גולדשמידט – עורך אורח של הגיליון
ד"ר יעקב דויטש ופרופ' ירון להבי – עורכי כתב העת